

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανωνύμου του Έλληνας: *Ελληνική Νομαρχία*

απόσπασμα: [Η εφεύρεσις των χρημάτων]

(Κ.Ν.Α. Α΄ Λυκείου, σσ. 130-132)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης

1. Το κείμενο αυτό αποτελεί έμμεση διαμαρτυρία στην κοινωνική αδικία των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Ποια στοιχεία προσφέρει το συγκεκριμένο απόσπασμα ως προς αυτό το θέμα;
2. Με ποια επιχειρήματα θα τεκμηρίωνε ο πρώτος υποθετικός¹ ομιλητής του αποσπάσματος την άποψή του για τη σπουδαιότητα της εφεύρεσης των χρημάτων;
3. Με ποια επιχειρήματα θα τεκμηρίωνε ο β΄ ομιλητής την άποψη ότι η εφεύρεση του χρήματος υπήρξε επιζήμια;
4. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει το απόσπασμα;
5. Τι νομίζετε ότι εννοεί ο β΄ ομιλητής με τη φράση: «Η εφεύρεσις των χρημάτων κατέστησεν τους ανθρώπους εχθρούς της φύσεως και του εαυτού των»;
6. Να ερμηνεύσετε τη φράση: «όχι μόνον τα φυσικά και ηθικά υποδουλώθησαν εις τα χρήματα, αλλά και οι ίδιοι οι άνθρωποι καταστάθησαν μέτρα του χρυσού...».
7. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο συγγραφέας πιστεύει ότι «η Ελλάς ηφανίσθη εξαιτίας του [χρυσού]»;
8. Είναι, κατά τη γνώμη σας, το χρήμα αίτιο της ανθρώπινης κακοδαιμονίας, όπως φαίνεται να πιστεύει ο συγγραφέας του έργου;
9. Αν καταργηθεί το χρήμα, πιστεύετε ότι θα εκλείψουν τα δεινά των ανθρώπων;
10. Πώς κρίνετε το κείμενο αυτό από άποψη μορφής και περιεχομένου;
11. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, το κείμενο “*Ελληνική Νομαρχία*” χαρακτηρίστηκε ως προοδευτικό και φιλελεύθερο; Να απαντήσετε με βάση το συγκεκριμένο απόσπασμα.

---

¹ Γράφει ο ανώνυμος: «Διά περισσοτέραν σαφήνειαν, ας υποθέσωμεν δύο, εξ ων ο εις να διαυθεντεύη την εφεύρεσιν του χρυσού και ο άλλος να του είναι εναντίος, και ας συγγράψωμεν τους διαλόγους των».

12. Υπάρχουν κάποια στοιχεία στο ύφος και τις ιδέες του κειμένου που θα το χαρακτήριζαν ως πρωτότυπο;

2.2. Παραδείγματα ερωτήσεων σύντομης απάντησης

1. Σε ποια ιστορική και λογοτεχνική περίοδο εντάσσεται το έργο αυτό;
2. α) Σε ποιους απευθύνεται ο συγγραφέας της *Ελληνικής Νομαρχίας*²;
β) Ποιος είναι ο στόχος του έργου;
3. α) Ποιο είναι το βασικό θέμα που πραγματεύεται ο συγγραφέας στο απόσπασμα αυτό;
β) Σε ποιες ενότητες διαρθρώνεται το κείμενο; Να δώσετε έναν τίτλο σε κάθε ενότητα.
4. Ποια μέθοδο χρησιμοποιεί ο συγγραφέας κατά τη διαπραγμάτευση του θέματός του;
5. Πώς χαρακτηρίζετε τη γλώσσα του αποσπάσματος;
6. Από πού αντλεί ο β' ομιλητής τα παραδείγματα που στηρίζουν την επιχειρηματολογία του;
7. Τι εξυπηρετούν οι ρητορικές ερωτήσεις που χρησιμοποιεί ο β' ομιλητής;
8. Να ταξινομήσετε τα επιχειρήματα των ομιλητών ανάλογα με το περιεχόμενό τους σε είδη (π.χ. κοινωνικά, ιδεολογικά κ.λπ.).
9. Ποιους εκφραστικούς τρόπους χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να κάνει παραστατικό το λόγο του;
10. Από ποια σημεία του αποσπάσματος θα μπορούσε να θεωρηθεί ο ανώνυμος συγγραφέας «κήρυκας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»;

2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Να επιλέξετε δύο επιχειρήματα **υπέρ** της εφεύρεσης του νομίσματος τα οποία θεωρείτε σημαντικότερα. Να ενισχύσετε την άποψή σας με παραδείγματα από την ιστορία του πολιτισμού.
2. Να επιλέξετε δύο επιχειρήματα **κατά** της εφεύρεσης του νομίσματος τα οποία θεωρείτε σημαντικότερα. Να ενισχύσετε την άποψή σας με παραδείγματα από τη σύγχρονη ζωή.

---

² Απευθύνεται προς τους Έλληνες και σημειώνει: «ανίσως ομοιάζεις εκείνους οπού προφέρουσι το όνομα της Ελλάδος χωρίς να αναστενάζωσι, να μην χάσης τον καιρό σου ματαίως εις το να αναγνώσης το πονημάτιόν μου τούτο".

3. Με ποιον από τους δύο υποθετικούς ομιλητές πιστεύετε ότι ταυτίζεται ο συγγραφέας; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.
4. Πώς κρίνετε το ύφος του συγγραφέα; Να στηρίζετε την άποψή σας με αναφορές στο συγκεκριμένο κείμενο.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να γράψετε ένα μικρό δοκίμιο, έκτασης 150 λέξεων περίπου, στο οποίο να αναπτύσσετε μία από τις παρακάτω ιδέες:
  - α) « Η εφεύρεσις των [χρημάτων] έφθειρεν τα ήθη των ανθρώπων με την πολυτέλειαν».
  - β) «[Η εφεύρεσις των χρημάτων] ετίμησεν την ανθρωπότητα και την κατέστησεν ευγενή και χρηστοήθη».
2. Ποιος είναι ο ρόλος των χρημάτων στην κοινωνική ζωή των ανθρώπων, σύμφωνα με το κείμενο; Ποια η δύναμη του χρήματος γενικότερα, κατά τη γνώμη σας;
3. Πώς κρίνετε τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με το ρόλο των χρημάτων στη ζωή των ανθρώπων; Βρίσκετε το συγγραφέα κάπως ακραίο στις απόψεις του; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να αναζητήσετε απόψεις για το χρήμα μέσα από την αρχαία και νεότερη λογοτεχνία³ και να τις παραβάλετε με αυτές του ανώνυμου συγγραφέα της *Ελληνικής Νομαρχίας*.
2. Να ερευνήσετε ιστορικά ποιοι επινόησαν πρώτοι το νόμισμα, ποιοι λόγοι επέβαλαν την κοπή των πρώτων νομισμάτων και ποια η εξέλιξή τους. Να παρουσιάσετε την εργασία στην τάξη με κρίσεις για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής της ανθρώπινης επινόησης.⁴

---

³ Π.χ. Ησίοδου, *Εργα* 320-325, Σοφοκλέους *Αντ.* 295-301, Σοφ. *Οιδ. Τυρ.* 380-382. Επίσης βλ. Χορτάτση, γ' χορικό *Ερωφίλης*

⁴ Ο χρόνος κοπής των πρώτων νομισμάτων είναι πιθανότατα το τελευταίο τέταρτο του 7^{ου} π.Χ. αι. Η επινόηση αυτή φαίνεται να ανήκει στους Λυδούς ή στους Έλληνες της Ιωνίας. Ο όρος «νόμισμα» απαντάται στον Ηρόδοτο με τη σημερινή έννοια εναλλακτικά με τη λέξη «χρήμα», ενώ η κυριολεκτική έννοια του νομίσματος είναι το «νενομισμένον». Η λέξη «χρήματα» στον Όμηρο και στον Ησίοδο αρχικά σήμαινε «κτήματα».

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΤΑΞΗ.....ΤΜΗΜΑ.....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Ελληνική Νομαρχία, «Η εφεύρεσις των χρημάτων»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:.....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να επιλέξετε από το απόσπασμα και να αναλύσετε:

α) Το σημαντικότερο, κατά τη γνώμη σας, επιχείρημα **υπέρ** της εφεύρεσης των χρημάτων.

β) Το σημαντικότερο, κατά τη γνώμη σας, επιχείρημα **κατά** της εφεύρεσης των χρημάτων.

.....
.....

Μονάδες 6

2. Ποιες από τις απόψεις του συγγραφέα θεωρείτε ότι ισχύουν και στην εποχή μας;

.....
.....

Μονάδες 4

3. Πώς αποδεικνύει ο συγγραφέας την άποψη ότι το χρήμα επέφερε κοινωνική ανισότητα;

.....
.....

Μονάδες 4

4. Ποια σχέση υπάρχει, κατά το συγγραφέα, ανάμεσα στη διαφθορά των ηθών και στο χρήμα;

.....
.....

Μονάδες 6